

۴ تحول در روابط ایران و آمریکا/ آیا تهران با ترامپ گفت‌وگو می‌کند؟

روابط ایران و آمریکا در دوران اوباما شاهد چهار تحول بی‌سابقه بود.

به گزارش خبرگزاری **خبرآنلاین**، سیدحسین موسویان، عضو تیم پیشین هسته‌ای کشورمان در مقاله ای مشترک با یونس محمودیه، که مرکز مطالعات آمریکای **دانشگاه اقتصاد لندن** آنرا منتشر کرده، فراز و نشیب‌های روابط ایران و آمریکا و چشم انداز آینده را مورد بررسی قرار داده است. ترجمه این مقاله را در ادامه بخوانید:

سه سال قبل، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تایید کرد که ایران به تعهداتش در قالب برجام عمل کرده است. این امر موجب برداشته شدن تحریم‌های هسته ای در قالب قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل شد. برجام مهمترین توافق امنیتی بعد از توافق موشک های کوتاه و میان برد بین واشینگتن و مسکو، جامعترین توافق تاریخ عدم اشاعه سلاحهای هسته ای و نهایتا پیروزی بزرگ برای دیپلماسی درجهان است.

اهمیت دوران اوباما در روابط آمریکا و ایران

بعد از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ در ایران، دولت باراک اوباما در روابط با ایران از نظر رویکرد و دستاورد یک استثناء است و لذا ارزش بررسی دارد. در این دوره همزمان با مذاکرات ایران و قدرتهای جهانی، ایران و آمریکا در سطح وزرای خارجه دیدارهای مکرر داشتند که در کل روابط دو کشور بعد از انقلاب بی سابقه بود.

اوباما در مبارزات انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۰۷، خواستار گفتگو و تعامل بی قید و شرط با ایران شد. او در دور اول ریاست جمهوری خود وارد مذاکرات جدی با ایران شد اما با دو معضل روبرو بود: اول اینکه طرف ایرانی او دولت احمدی نژاد بود و دوم اینکه دولت خودش متحد و هماهنگ نبود. بین دنیس راس در کاخ سفید با ویلیام برنز در وزارت خارجه تفاوت بینش زیادی در مورد کار با ایران وجود داشت. رویکرد دنیس راس بود که منجر به اجماع سازی جهانی در اعمال تحریمهای بیشتر علیه ایران در دوره اول ریاست جمهوری اوباما شد.

جاده برجام

در سال ۲۰۱۳ روحانی با سیاست خارجی تعامل سازنده با جهان و وعده ختم تحریم های هسته ای به پیروزی رسید. ظریف وزیر امور خارجه؛ دیپلماتی با سابقه تحصیلات در آمریکا، عهده دار مذاکرات هسته ای شد. در این دوره برای اولین بار در تاریخ روابط بعد از انقلاب، دو تیم منسجم و مستعد برای تعاملی بر مبنای احترام متقابل رودررو قرار گرفتند. جان کری، مسئولیت مذاکره کننده گان آمریکایی را به عهده داشت در حالیکه رابرت مالی از کاخ سفید، ویلیام برنز و وندی شرمن نیز نقش مهمی ایفاء کردند و بدین ترتیب مذاکرات بین گروه ۵+۱ و ایران بعد از ۲سال به نتایج مهمی رسید.

روابط ایران و آمریکا در دوران اوباما شاهد ۴ تحول بی‌سابقه بود:

اول: اوباما نسبت به اجرای برجام متعهد بود ضمن اینکه تحریمهای اولیه (ماقبل هسته ای) مزاحمت ایجاد میکرد و لذا اجرای برجام لنگ میزد. بخشی از اختلافات دیرینه مالی ایران و آمریکا حل شد و آمریکا ۱.۷ میلیارد دلار به ایران پرداخت.

دوم: رئیس جمهور آمریکا خواست اسرائیل، عربستان، امارات و مصر برای حمله نظامی به ایران را رد کرد. رئیس جمهور آمریکا در مصاحبه با آتلانتیک به عربستان گفت بجای تلاش برای تسلط یکجانبه بر خاورمیانه، باید در منطقه با ایران شریک شود.

سوم: مذاکرات رسمی بین مقامات امنیتی منجر به آزادی پنج زندانی در ایران و هفت زندانی در آمریکا شد ضمن اینکه شانزده ملوان دستگیر شده آمریکا در آبهای ایران در خلیج فارس بدون دردسر آزاد شدند.

چهارم: رئیس جمهور اوباما در سخنرانی مجمع عمومی سازمان ملل اعلام کرد که سیاست تغییر رژیم در ایران را دنبال نمیکند و خواهان روابطی براساس احترام متقابل و منافع مشترک است. رئیس جمهور آمریکا فتوای مقام معظم رهبری ایران در مورد حرمت سلاحهای کشتار جمعی را محترم شمرد و حقوق هسته ای ایران در بهره مندی از تکنولوژی صلح آمیز هسته ای از جمله غنی سازی را پذیرفت. اوباما همچنین اعلام کرد که ایران قربانی سلاح های شیمیایی در دوران جنگ عراق علیه ایران بود و پذیرفت که آمریکا در کودتای علیه دولت مصدق دخالت داشته است.

طی این مسیر تنها بخاطر اراده سیاسی در واشینگتن و تهران و مقاومت اوباما در مقابل فشارهای داخلی و خارجی ممکن شد. او در مقابل فشارهای اسرائیل و عربستان ایستاد و برای اجرای برجام تلاش کرد. مسیر اوباما اولین قدم در راه اعتمادسازی با ایران بود. ایران نیز متقابلا به تمام تعهدات برجامی خود عمل کرد. در صورت ادامه این مسیر آمریکا و ایران میتوانند راهی حل تدریجی حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات دو کشور پیدا کنند.

سیاست جدید درمورد ایران دردوره ترامپ

تفاوت شدید در هر دو زمینه سیاست و نتیجه بین دوران ترامپ و اوباما از آغاز فعالیت های انتخاباتی ترامپ آشکار شد. ترامپ کمپین انتخاباتی خود را با شعارهای ضد ایران و پاره کردن برجام آغاز کرد و برجام را بدترین توافق تاریخ خواند. این نشانه یک چرخش آشکار علیه سیاست اوباما در رابطه با ایران بود. بعد از پیروزی، ترامپ از برجام خارج شد و قطعنامه شورای امنیت را نقض کرد. ترامپ درقانع سازی سایر امضاء کننده گان برجام برای خروج از برجام، شکست خورد و منزوی شد.

در این دوره، دولت ترامپ با اعمال مجدد تحریمها علیه ایران، تسلیم خواست آمریکا و عربستان شد. تحریمها علیه صادرات فرش، خاویار و صنایع دستی ایران نیز مجددا اعمال و توافق سمبلیک ۲۵ میلیارد دلاری فروش هواپیماهای بوئینگ به ایران را لغو کرد. مشاورانیت ملی آمریکا اعلام کرد که تحریمهای آمریکا آنقدر افزایش خواهند یافت تا استخوانهای ایران خرد شود.

ترامپ در سخنرانی خود در سازمان ملل، تندترین اظهارات تاریخ ریاست جمهوری آمریکا علیه ایران را اظهار نمود. آمریکا اتحاد با عربستان را بطرز بی سابقه ای افزایش داد، معامله تسلیحاتی ۱۱۰ میلیارد دلاری با ریاض امضاء کرد وتصمیم به تشکیل "ناتو عربی" علیه ایران گرفت.

همچنین مثلث همکاریهای مشترک اسرائیل-آمریکا-عربستان/امارات برای تقابل با ایران تشکیل شد، محمد بن سلمان ولیعهد عربستان اعلام کرد که جنگ را بداخل ایران خواهد کشاند، بولتون مشاور امنیت ملی آمریکا از پنتاگون خواست که طرح حمله نظامی به ایران را بررسی کند و نهایتا هم نتانياهو نخست وزیر اسرائیل اعلام کرد که آمریکا جنگ اقتصادی و اسرائیل درسطح نظامی علیه ایران وارد عمل شده اند.

سیاست‌های دوران ترامپ از مسیر "تعامل" به "تقابل خصمانه" تغییر کرده اما سایر قدرتهای جهانی بدنبال یافتن راهی برای حفظ برجام و مقاومت در برابر سیاست های افراطی ترامپ علیه ایران هستند. اروپا برای اولین بار به دنبال سیستم مبادلات مالی جدیدی مستقل از آمریکا (اس.پی.وی) است و رسما خواستار حفظ برجام شده است. سازمان ملل و کشورهای عضو گروه ۷۷ نیز از حفظ برجام حمایت کرده اند. در صورتیکه سایر قدرتهای جهانی موفق به حفظ برجام منهای آمریکا شوند، تحولی بزرگ در مقابله با یکجانبه گرایی آمریکا خواهد بود و تاثیرات مهمی درمعادلات منطقه ای و بین المللی خواهد داشت.

دانیل لاریسون نویسنده آمریکن کانسرواتیو گفت: "دربییست ماهی که ترامپ ریاست جمهوری آمریکا را بعهدہ داشته، تحریمهای بی دلیل و ظالمانه ای علیه دهها میلیون انسان اعمال کرده، وجهه آمریکا را تخریب کرده، در جنایات جنگی علیه بشریت مشارکت کرده است". تکیه آمریکا به اسرائیل و عربستان موجب ایجاد یک محور مخرب برای برجام شده است. علاوه بر آن دوازده شرط پمپئو برای مذاکره با ایران، گویای یک تفاوت اساسی بین دوران ترامپ با اوباما است. شروط پمپئو پیش شرطهایی برای تسلیم و تحقیر ایران است. سیاست ترامپ برای به زانو درآوردن ایران موجب مقاومت سایر قدرت ها و انزوای آمریکا شده است.

تهران وارد تعامل با ترامپ نمی‌شود

سیاست های ترامپ با اوباما در مورد ایران متفاوت است. اوباما چندجانبه گرایی و ترامپ یکجانبه گرایی را دنبال میکند. اوباما بر تلاشهای دیپلماتیک تکیه کرده بود و ترامپ بر توهین و تهمت. اوباما در چارچوب سازمانهای بین المللی و مذاکره کار کرد در حالیکه ترامپ قوانین و تصمیمات سازمانهای بین المللی همچون شورای امنیت سازمان ملل، دادگاه بین المللی لاهه و آژانس بین المللی انرژی اتمی را زیرپا گذاشت. اوباما طرفدار رابطه بهتر بین ایران و عربستان و طرفدار همکاری منطقه ای بود درحالیکه ترامپ بنزین به آتش اختلافات عربستان با ایران ریخته، رقابت تسلیحاتی و اختلافات قومی و منطقه ای را تشدید نموده است. اوباما برخی از اشتباهات گذشته آمریکا را پذیرفت در حالیکه ترامپ دنبال تغییر رژیم در ایران است و روی دشمنان ایران حساب باز کرده بدون درک هزینه آن. تعداد زیادی از اعضاء تیم ترامپ با گروهک تروریستی منافقین دیدار کرده اند، گروهکی که متحد صدام بود و عملیات تروریستی زیادی در ایران انجام داده است.

خلاصه اینکه اصولاً آمریکا خوب بلد است چگونه جنگ بیافریند و تحریم کند اما راه دیپلماسی برای حل مسالمت آمیز بحران ها را بلد نیست. مسیر زورگویی و تحریم در مورد ایران درگذشته جواب نداده و در آینده هم جواب نخواهد داد. مسیرگفتگو و همکاری براساس احترام متقابل نتیجه میدهد. طی چند دهه گذشته، ایران همیشه آمریکا را به احترام متقابل دعوت کرده است. شعارهای آمریکا همچون "محورشرارت" هیچوقت نتیجه نداده است.

اوباما هم هیچگاه آنطور که شایسته بود، در مورد ایران نرم نبود. دلیل آنهم تحریمهای دوره اول ریاست جمهورییش علیه ایران بود که خصمانه ترین و ناخوشایندترین تحریمها بود. منتهی شکست سیاست تحریم را درک کرد و راه متفاوتی درپیش گرفت که نتیجه مشخصی هم داشت.

هرچند تهران برای گفتگوهای فراهسته ای حاضر به مذاکره با اوباما نبود، اما تنش با ایران در دوران ریاست جمهوری او کاهش چشمگیری داشت. باتوجه به سیاست های خصمانه ترامپ علیه ایران، تهران هرگفتگویی با دولت او را رد کرده است زیرا یک کشوروملتی با قدرت مقاومت، تمدن و تاریخی با عظمت همچون ایرانی ها را نمیتوان با تهدید و تحقیر تسلیم کرد. اوباما تا حدی اصل "حسن نیت در مقابل حسن نیت" رادرک کرد. این رمز معجزه آسایی است که ترامپ باید درک کند تا مسیر حل مسالمت آمیز خصومتهای چهل ساله دو کشور فراهم شود.